

Fimmtudaginn 9. febrúar 1995.

Nr. 178/1992.

**Alda Árnadóttir og
Fjóla Guðmundsdóttir**

(Jónas A. Aðalsteinsson hrl.)

gegn

Kreditkortum hf.

(Jón Steinar Gunnlaugsson hrl.)

Víxilmál. Ábyrgð. Greiðslukort.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma Gunnlaugur Claessen hæstaréttardómari, Arnljótur Björnsson, settur hæstaréttardómari, og Björn P. Guðmundsson prófessor.

Áfrýjendur skutu máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 21. apríl 1992. Þær krefjast þess aðallega, að þær verði sýknaðar af kröfu stefnda, til vara, að þær verði aðeins dæmdar til greiðslu 50.000 króna auk dráttarvaxta samkvæmt 10. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 frá 21. júní 1990 til greiðsludags, og til þrautavara, að krafa stefnda verði lækkuð verulega. Í öllum tilvikum krefjast áfrýjendur málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst þess, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og að áfrýjendur verði dæmdar til að greiða óskipt málskostnað fyrir Hæstarétti að viðbættum virðisaukaskatti af málflutningsþóknun.

Héraðsdómi er ekki áfrýjað af hálfu Lilju Bjarkar Júlíusdóttur.

Málavextir eru raktir í héraðsdómi.

Áfrýjendur hafa lagt fram nokkur ný gögn og borið fram nýjar málsástæður fyrir Hæstarétti.

Í yfirlýsingu þeirri, er áfrýjendur undirrituðu í tengslum við tryggingarvísilinn, er mál þetta fjallar um, og tekin er upp í héraðsdóm, felst tvennt. Annars vegar taka áfrýjendur að sér að ábyrgjast vanskil greiðslukortshafans, og hins vegar veita þeir stefnda umboð til að rita fjárhæð o. fl. á vísilinn, ef vanskil verða.

Sú vörn, að hærri fjárhæð hafi verið færð á vísilinn en heimilt er samkvæmt nefndri yfirlýsingu, rétt skýrðri, kemst ekki að í víxilmáli. Verður hún aðeins höfð uppi í endurkröfumáli vegna lögskipta að baki víxlinum.

Aðrar varnarástæður áfrýjenda en þær, sem tekin hefur verið afstaða til, komast ekki að í málinu.

Með þessum athugasemdum og að öðru leyti með vísan til forsendna hins áfrýjaða dóms þykir mega staðfesta hann, að því er áfrýjendur varðar. Rétt er, að áfrýjendur greiði stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

Það athugast, að málið var dómtekið í héraði 10. febrúar 1992. Dómur var ekki kveðinn upp fyrr en 16. mars 1992. Er þessi dráttur á uppkvaðningu dómsins aðfinnsluverður.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður, að því er varðar áfrýjendur, Öldu Árnadóttur og Fjölu Guðmundsdóttur.

Áfrýjendur greiði stefnda óskipt 80.000 krónur í málskostnað að fyrir Hæstarétti.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 16. mars 1992.

I.

Mál þetta, sem dómtekið var 10. febrúar 1992, er höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, birtri 7. og 11. júní 1990, af Kreditkortum hf., kt. 440686-1259, Ármúla 28, Reykjavík, á hendur Lilju Júlíusdóttur, kt. 310154-3699, Framnesvegi 21, Reykjavík, Öldu Árnadóttur, kt. 151163-2709, Framnesvegi 21, Reykjavík, og Fjölu Guðmundsdóttur, kt. 301056-4279, Hraunbæ 102 d, Reykjavík.

II.

Stefnandi gerir þær dómkröfur, að stefndu verði in solidum dæmdar til greiðslu skuldar, að fjárhæð 631.975,07 kr., ásamt [nánar tilgreindum dráttarvöxtum svo og málskostnað].

Ekki er sótt þing af hálfu stefndu Lilju Júlíusdóttur. Verður því samkvæmt 118. gr. 1. nr. 85/1936 að dæma mál þetta, að því er stefndu Lilju varðar, eftir fram lögðum skjölum og skilríkjum.

Stefndu Alda og Fjöla krefjast þess að verða sýknaðar af kröfum stefnanda og að stefnanda verði gert að greiða þeim málskostnað [...].

Leitað hefur verið um sættir í málinu án árangurs.

III.

Mál þetta var þingfest á bæjarþingi Reykjavíkur 21. 6. 1990. Hinn 11. 10. 1990 var málinu úthlutað, en því endurúthlutað 5. 4. 1991 þeim dómara, sem nú fer með málið.

Á bæjarþingi 20. júní 1991 lagði sóknaraðili fram 13 skjöl í málið, sem eru kvaðningar til fyrirvarsmanna stefnanda, þeirra Gunnars Bæringssonar framkvæmdastjóra og Finnbjörns Agnarssonar deildarstjóra, um að koma fyrir dóm, viðvaranir stefnanda til Lilju Júlíusdóttur varðandi reikning hennar, innköllun hans, svo og útskriftir.

Stefnandi mótmælti framlagningu framangreindra skjala á þeim forsendum, að þau hefðu ekki þýðingu fyrir mál þetta, sem rekið sé eftir 17. kafla laga nr. 85/1936 um meðferð einkamála í héraði, sbr. 208. gr. þeirra laga. Þá mótmælti hann sérstaklega kvaðningu þeirra vitna, sem að framan getur, væri það ætlunin að spyrja þau um efnisatriði, er ekki hefðu þýðingu í víxilmáli.

Hinn 1. júlí 1991 var kveðinn upp svohljóðandi úrskurður: „Skýrslutaka vitna verður ekki leyfð. Skjöl málsins nr. 12–19 hafa ekki þýðingu í máli þessu.“ Stefnendur kærðu úrskurðinn til Hæstaréttar. Með dómi Hæstaréttar, upp kveðnum 3. 10. 1991, var úrskurðurinn felldur úr gildi. Segir þar m. a.: „Efnisvarnir sóknaraðila byggjast á því í héraði, að umboð til að fylla víxileyðublaðið út hafi fallið niður 23. nóvember 1989, þar sem þá hafi ár verið liðið frá því að umboðið var gefið út, sbr. 34. gr. víxillaga nr. 93/1933 með lögjöfnun. Þá byggja þeir á því að varnaraðila hafi skort umboð til að fylla víxileyðublaðið út á þann hátt sem hann gerði. Auk þess hafi sóknaraðilar afturkallað umboðið til varnaraðila og séu úttektir Lilju Júlíusdóttur eftir þann tíma þeim óviðkomandi. Að lokum halda þeir því fram að víxillinn uppfylli ekki þær formkröfur sem gera verði til víxla af þessum toga.“ Og síðar: „Varnir þær sem uppi eru hafðar í héraði af sóknaraðilum lúta að útfyllingu varnaraðila á víxlinum, sbr. 10. gr. víxillaga nr. 93/1933, og umboði hans til þess. Varnir þessar komast að í víxilmáli samkvæmt 2. mgr. 208. gr. laga um meðferð einkamála í héraði.“

IV.

Krafan er til komin vegna víxils, að fjárhæð 631.975,07 kr., sem gefinn er út og framseldur af stefndu Öldu 17. maí 1990 í Reykjavík, en samþykktur til greiðslu af stefndu Lilju við sýningu hjá Kreditkortum hf., Reykjavík. Víxillinn er ábektur af stefndu Fjólu. Víxillinn ber áritunina „Tryggingarvíxill v/Eurocard“. Víxillinn er án afsagnar, en var afsagður af notarius publicus í Reykjavík 29. maí 1990 til sönnunar á sýningu víxilsins hjá Kreditkortum hf.

V.

Stefnandi rökstyður mál sitt því, að greiðslufall hafi orðið hjá stefndu, innheimtutilraunir vegna hins umstefnda víxils hafi ekki borið árangur, og sé því málshöfðun þessi nauðsynleg.

Um lagarök vísar stefnandi til 43. og 47. gr. laga nr. 93/1933 og 1. mgr. 47. gr. laga nr. 85/1936 og XVII. kafla sömu laga. Kröfu um virðisaukaskatt á málflutningsþóknun reisir stefnandi á lögum nr. 50/1988, þar sem lögmönn-um sé gert að innheimta virðisaukaskatt af þjónustu sinni. Stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur. Því beri honum nauðsyn til að fá dóm fyrir skatti þessum úr hendi stefndu.

Stefndu Alda og Fjöla rökstyðja sýknukröfu sína í fyrsta lagi með því, að umboð til að fylla út víxileyðublaðið hafi fallið niður 23. nóvember 1989, en þann dag var ár liðið, frá því að umboðið var gefið, og vísa um þetta atriði til 34. gr. víxillaga nr. 93/1933 per analogiam.

Í öðru lagi telja stefndu, að í byrjun vetrar 1989 hafi ábyrgð beggja verið afturkölluð á kortaúttekt stefndu Lilju. Þeim séu því óviðkomandi skuldir stefndu Lilju við stefnanda, sem stofnað er til eftir þann tíma. Stefnu kveða, að af gögnum málsins virðist sem víxileyðublaðið hafi verið fyllt út samkvæmt skuldastöðu stefndu Lilju löngu síðar. Sé þessi útfylling ólög-mæt, en stefnanda hafi skort umboð til að fylla út víxileyðublaðið með þeim hætti, sem hann gerði, sbr. 10. gr. víxillaga nr. 19/1933.

Stefndu halda því fram, að varnir þessar komist að í máli þessu, þótt víxilmál sé, en gera áskilnað um sérstakt bótamál á hendur stefnanda til endurheimtu þess fjár, sem hann kann að vinna úr hendi stefndu, komist varnir ekki að.

Í þriðja lagi er því haldið fram, að víxillinn fullnægi ekki þeim formkröfum, sem gera verði til víxla af þessum toga. Við munnlegan flutning er málsástæða þessi rökstudd með vísan til þess, að greiðslustaður víxilsins sé ekki nægjanlega tilgreindur, þar sem þess er aðeins getið, að hann skuli greiða hjá Kreditkortum hf., Reykjavík. Víxillinn hafi átt að sýna á heimili stefndu, Framnesvegi 21, Reykjavík.

Í greinargerð stefnanda er því mótmælt, að varnir þær, sem hafðar eru uppi, falli undir þær, sem leyfilegar eru samkvæmt 208. gr., 2. mgr., eml. nr. 85/1936. Þeirri málsástæðu stefndu, er lýtur að formhlið víxilsins, er mótmælt sem rangri og of seint fram kominni, þar sem telja verði, að hennar sé fyrst getið við munnlegan flutning málsins.

VI.

Mál þetta er víxilmál, rekið skv. XVII. kafla laga nr. 85/1936. Víxlinum er rétt lýst í stefnu, og fullnægir hann formskilyrðum 1., sbr. 2. gr., 1. nr. 93/1933, enda telst tilgreining greiðslustaðar nægjanleg.

Við víxillinn er fest svohljóðandi yfirlýsing/umboð, sem allir stefndu hafa skrifað undir 23. nóvember 1988: „Við undirritaðar, útgefandi, samþykkj-

andi og ábekingur viðfests víxileyðublaðs, sem yfirlýsingu þessari fylgir, lýsum hér með yfir, að víxileyðublað þetta, sem á vantar dagsetningu og fjárhæð, er Kreditkortum hf. hér með afhent vegna notkunar samþykkjanda á Eurocard-kreditkort, sem gefið er út á nafn hans. Ef til vanskila kemur, er Kreditkortum hf. heimilt að breyta vanskilaskuldinni í víxilskuld og nota til þess þetta víxileyðublað, dagsetja það og setja á það fjárhæð, stimpla og gera það þannig að fullgildum víxli.“

Því er haldið fram, að stefndu Alda og Fjöla hafi afturkallað ábyrgð sína á kortaúttekt stefndu Lilju gagnvart stefnanda síðla í nóvember eða í byrjun desember 1989 og að þeim séu því í máli þessu óviðkomandi skuldir stefndu Lilju eftir þann tíma. Með fullyrðingu þessari verður að ætla, að stefndu telji, að þar með hafi heimild stefnanda til útfyllingar á víxlinum fallið niður. Þrátt fyrir ákvæði 2. mgr. 208. gr. eml. nr. 85/1936 verður ekki önnur ályktun dregin af dómi Hæstaréttar frá 3. október 1991 en þessi vörn komist að í málinu, og verður hún því tekin til efnisúrlausnar. Gegn mótmælum stefnanda verður ekki fallist á þá málsástæðu, enda ekkert komið fram í málinu, sem styður þá fullyrðingu stefndu, að ábyrgðin hafi fallið niður.

Ekki verður heldur fallist á þá málsástæðu stefndu, að lögjöfnun frá 34. gr. laga nr. 93/1933 leiði til þess, að umboð stefnanda til útfyllingar á víxlinum hafi fallið niður, er ár var liðið frá útgáfu ofanefndrar yfirlýsingar.

Því er jafnframt haldið fram af hálfu stefndu, að útfylling víxilsins sé ekki í samræmi við títtnefnda yfirlýsingu. Telja verður, að þegar víxill er afhentur, án þess að hann sé að öllu leyti útfylltur, felist í afhendingunni umboð til víxilhafa að fylla í eyðuna. Sú málsástæða, að víxill hafi verið útfylltur andstætt heimild, varðar lögskiptin, sem liggja að baki víxlinum, og kemst ekki að samkvæmt 2. mgr. 208. gr. eml. nr. 85/1936. Ber því að taka kröfur stefnanda, sem er lögformlegur handhafi víxilsins, til greina með vöxtum, eins og krafist er.

Eftir atvikum þykir málskostnaður hæfilega ákveðinn 120.000 kr.

Sigrún Benediktsdóttir, ftr. yfirborgardómara, kvað upp dóm þennan.

Uppkvaðning dóms þessa hefur dregist sökum embættisanna dómarans.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Lilja Júlíusdóttir, Alda Árnadóttir og Fjöla Guðmundsdóttir, greiði stefnanda, Kreditkortum hf., in solidum 631.975,07 kr. ásamt dráttarvöxtum samkvæmt 10. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 af 580.659,78 kr. frá 29. maí 1990 til greiðsludags og 120.000 kr. í málskostnað, þar með talinn virðisaukaskatt, en auk þessa 1.580 kr. í stimpilgjald og 365 kr. í afsögn. Málskostnaðarfjárhæð beri dráttar-

vexti skv. III. kafla vaxtalaga frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags.

Viðurkenndur er réttur stefnanda til að leggja áfallna dráttarvexti við höfuðstól skuldarinnar og höfuðstól málskostnaðar á 12 mánaða fresti, í fyrsta sinn 12 mánuðum eftir upphafsdag vaxtanna.
